

Overweging 9 november 2014 een goede dienaar

Lezingen: Jesaja 52, 7-10; Hebrëëën 13, 7-17; Matteus 25, 14-34.

Voor deze zondag kiezen we ervoor om het feest ter gedachtenis van de in 739 te Echternach overleden Sint Willibrord te vieren, de patroon van de Nederlandse kerkprovincie, apostel van de Lage landen en degene die op het eind van de zevende eeuw en begin 8e eeuw in onze contreien het christelijk geloof heeft verkondigd. Met hem was een gezelschap van pelgrimerende monniken en geloofsverkondigers en na hem volgden er nog velen. Eén van die latere verkondigers is onze Lebuinus (patroon van de oud-katholieke geloofsgemeenschap in Twente en Ommelanden) die naar schatting zo'n zestig jaar na Willibrord in de lage landen kwam en samen met Marcellinus het geloof heeft verkondigd ten oosten van de IJssel.

In relatie tot het feest van Willibrord is gekozen voor de Matteuslezing over de betrouwbare knecht die het hem toebedeelde deel van het bezit van zijn meester vermeerderd voor zijn Heer. Het is niet zo moeilijk om hier het zendingswerk van Willibrord en diens opvolgers in de verkondiging te herkennen. Zij hebben naar vermogen hun best gedaan en, vanuit het hun toevertrouwde evangelie, het geloof onder de heidenen vermeerderd voor hun Heer. Deze betekenis van het evangelie wordt onderstreept door de eerste lezing waarin gesproken wordt over de liefelijkheid van de voeten van de bode die goed nieuws komt brengen. De verkondigers die de Blijde Boodschap van het Evangelie brengen tot vreugde van wie verlangen naar verlossing. De Hebrëëënbrief benadrukt het peregrijns karakter van deze verkondigers door te wijzen op het feit dat wij hier geen vaste woonplaats hebben, maar dat het hemelse Jeruzalem ons vaderland is. Op dit hemelse Jeruzalem en dat uiteindelijke vaderland staat hun verkondiging gericht.

Hierdoor lijkt het alsof de lezing van het evangelie als een successtory wordt geïnterpreteerd. 'Zie je wel, deze verkondigers zijn de goede dienaren en zij worden binnengeleid in de vreugde van hun Heer'. En dat is natuurlijk geweldig voor deze mensen. Maar ik blijf wat zitten met degene die niet zo succesvol is, maar die bang is en angst heeft voor de Heer, zodat hij zich eigenlijk niet vrij durft te bewegen. Hij heeft een beeld van zijn Heer dat hem verlamt. In het verhaal wordt dat beeld ook nog versterkt. Het lijkt me van belang daar toch even bij stil te staan.

Generaties gelovigen zijn opgevoed met een beeld van God dat angstig maakt. De verheven en volkomen onvoorspelbare rechter die ongevoelig is voor menselijke overwegingen. Die een ontzagwekkende macht bezit en een huiveringwekkende vorm van gerechtigheid toepast. Het oordeel van deze rechter betreft de mens die we zijn, zondig en wel, en de daden die we verrichten. Het begint al in de min (belast met de erfzonde als wij zijn!) en dan moeten we, met onze beperkte mogelijkheden tot het goede, nog gaan leven. Dat is eigenlijk een onmogelijke opdracht.

Misschien is dit voor sommigen wat te dik aangezet, maar niettemin.

Zo kweken wispelturige dominante werkgevers initiatiefloze werknemers en zo kweken onvoorspelbare ouders angstige en geremde kinderen. Die daar dan vervolgens door die ouders nog op aangesproken worden ook. In het beste geval zijn de werkgevers en de ouders zich het niet bewust en bedoelen ze het niet zo kwaad. In het slechtste geval is het een manier om macht uit te oefenen.

De knecht die het talent dat hem wordt toevertrouwd, begraaft, lijkt me zo iemand. Zo bang voor zijn heer dat hij verlamd raakt en dan maar liever niets doet om straf of kritiek

te vermijden. Je ziet het bij mensen die murw geslagen zijn. Niet in staat om iets te ondernemen, wetend dat zij daardoor negatieve reacties over zich afroepen. Het wordt op den duur een levensscript van self-fulfilling prophesy. De structurele slachtoffers en verliezers. Het is moeilijk om daaruit te geraken. Om zoveel zelfvertrouwen te creëren dat je opnieuw verantwoordelijkheid voor je eigen leven op je kunt nemen en weer dingen kunt gaan ondernemen, om minder afhankelijk te worden van goedkeuring of afkeuring van anderen.

Deze interpretatie maakt het verhaal tot iets dat geenszins op de blijde boodschap lijkt. En dat terwijl we Jezus hebben leren kennen als degene die oude Godsbeelden doorbreekt, die nadruk legt op liefde en barmhartigheid. In wie willekeur juist heeft plaatsgemaakt voor genade. Die ons bevrijd heeft van angst. Die God vanachter de haag van zijn geboden haalt en nabij brengt als een betrouwbare en liefdevolle vader.

Daarom moeten we verder kijken.

Bij de zondag na Pinksteren 27 wordt dezelfde evangelielezing gegeven. Dat is de zondag die het dichtst bij 9 november valt. Deze zondag dus. Daar staat de lezing in relatie tot een ander deel uit Jesaja (48,17-21) en tot een stuk uit de eerste brief aan de Thessalonicenzen (4,1-8). En deze lezingen staan samen in het aspect van het eind van het kerkelijk jaar en de voleinding, zijnde de doorbraak van het Koninkrijk van God. In die profetenlezing maakt de Heer zich bekend als de verlosser, die zijn volk onderricht om het te helpen en te leiden. Hij roept het op om uit ballingschap weg te trekken, dat wil zeggen te naderen tot God. Thessalonicenzen roept op tot levensheiliging als uitdrukking van het verlangen om bij God te willen horen. De evangelielezing die dan volgt is een waarschuwend oproep; een aanmaning om zo te leven dat het rijk van God ons niet ontgaat. Om het verbond en het beloofde land dat aan het Godsvolk is toevertrouwd en beloofd, op een goede manier te beheren. Zodanig dat het vruchten draagt tot lof en eer van God en heil van mensen. Er wordt een stimulerend en een afschrikkend voorbeeld gegeven. Het is erg pedagogisch van aard. Stimuleren en waarschuwen; beloning in het vooruitzicht stellen en dreigen met straf.

We moeten dan ook niet denken dat hiermee een feitelijke gang van zaken met betrekking tot het oordeel wordt geschetst. Het is een literaire vorm om de volgelingen van Jezus, de leden van het verbond, op te roepen en wakker te schudden. Tenslotte leefde men in de veronderstelling dat de wederkomst van de Messias aanstaande was. Het was dus van het grootste belang om te leven onder het aspect van het hemels Jeruzalem. Geen dwaalwegen te gaan en te luisteren naar het onderricht van de leiders van de geloofsgemeenschap en dienovereenkomstig te leven.

We lezen de tekst nadrukkelijk in samenhang met de lezing uit Jesaja over de vreugdebode. Het is een goed bericht, een boodschap van heil, gericht op ons welzijn. Het stelt het koningschap van God in het vooruitzicht. Dat betekent een wereld van vrede, gerechtigheid en leven voor allen. Een leefwereld waarin niet dictators en warlords de dienst uitmaken, maar de God van onze vaders (en moeders). De meetrekkende en bevrijdende God die oog heeft voor de noden van zijn volk en het niet uitbuit.

Aan de komst van dat koninkrijk kan iedereen zijn steentje bijdragen. Ieder naar vermogen. Niemand wordt boven zijn krachten beproefd, niemand overvraagd. Niemand beoordeeld op wat hij niet kan. Dat wordt aangegeven met de woorden dat iedere knecht naar diens bekwaamheid een deel van het bezit van zijn heer is toevertrouwd. Maar om het mede tot stand te brengen moet wel ieder zijn bijdrage leveren. Naar de

mogelijkheden die iemand heeft. Zolang dat niet gebeurt, ontglipt het koninkrijk ons allen. Voor de groei van het koninkrijk zijn we verantwoordelijk voor elkaar. Degenen die vruchten dragen van vrede en gerechtigheid, wier leven staat in de richting van het Godsrijk, mogen nu al leven in de vreugdevolle ervaring van dat rijk waarin zij, naar Augustinus zegt, nu al leven in hoop. De anderen staan nog buiten.

En degene die te angstig is? Laten we die meenemen omwille van de goede afloop van het verhaal van God en mensen. Angst om iets verkeerd te doen heeft soms ook te maken met het idee dat je perfect zou moeten zijn. Alsof dat zou kunnen! Niemand hoeft bang te zijn en niemand hoeft perfect te zijn. Onze toekomst is al gezekerd in Jezus Christus. Hij heeft onze onafheid reeds in zijn liefde opgenomen. Wij zijn al verlost. We zijn al bestemd voor het leven. We hoeven er alleen maar naar te leven. Amen.